

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ 21+

Θεματικός Κύκλος: Φροντίζω το Περιβάλλον

ΘΕΜΑ: ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ηλικιακή ομάδα: Ε' Δημοτικού

1. Εκπρόσωπος φορέα

Καθηγητής, Λαμπρινός Νικόλαος

2. Φορέας σύνταξης του προγράμματος

Κέντρο Ψηφιακής Γεωγραφικής Εκπαίδευσης, ΠΤΔΕ, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

3. Ομάδα σύνταξης

Λαμπρινός Νικόλαος, Καθηγητής ΠΤΔΕ, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ρεπανίδου Ιωάννα, Δασκάλα, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια ΠΤΔΕ, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Χριστοδούλου Ελένη, Δασκάλα, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια ΠΤΔΕ, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Γουστέρης Σάββας, Δάσκαλος, Διευθυντής του 5ου Δ/Σ Συκεών, Θεσσαλονίκη

Κίτσου Ελένη, φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΑΠΘ

Βασιλειάδη Ελένη, φοιτήτρια ΠΤΔΕ, ΑΠΘ

4. Στοιχεία Προγράμματος

4.1. Στόχος των εργαστηρίων/δραστηριοτήτων

Στόχος των προτεινόμενων εργαστηρίων/δραστηριοτήτων είναι:

- Να ενισχυθεί η βιωματική και ανακαλυπτική μάθηση
- Οι μαθητές/τριες να εμπλακούν σε δραστηριότητες διερεύνησης
- Οι μαθητές/τριες να συνεργάζονται αρμονικά στα πλαίσια μιας ομάδας (ομαδοσυνεργατική μάθηση)
- Να εφαρμοστούν σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις

4.2. Διάρκεια εργαστηρίων

Τα προτεινόμενα εργαστήρια έχουν διάρκεια 7 εβδομάδες (1 ώρα/εβδομάδα, σύνολο: 7 ώρες)

5. Περιγραφή προγράμματος

Το πρόγραμμα στοχεύει στην ανάπτυξη των νέων δεξιοτήτων των μαθητών/τριών μέσω διαδραστικών ψηφιακών χαρτών όπου οι μαθητές/τριες μπορούν να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους. Μέσα από πλήθος προτεινόμενων δραστηριοτήτων που στηρίζονται σε ψηφιακούς χάρτες στο ελεύθερο λογισμικό ArcGIS Online, η μάθηση γίνεται βιωματική - ανακαλυπτική.

Σε τελικό στάδιο των προτεινόμενων δραστηριοτήτων οι μαθητές/τριες καλούνται να αναπτύξουν και τη δημιουργικότητά τους, εφόσον θα πρέπει να κατασκευάσουν εκ νέου τον δικό τους ψηφιακό χάρτη, τον οποίο θα παρουσιάσουν στο τέλος στην ολομέλεια.

5.1. Δεξιότητες που συμπεριλαμβάνονται στο πρόγραμμα

1. Δεξιότητες Μάθησης

- Επικοινωνία
- Συνεργασία
- Κριτική σκέψη
- Δημιουργικότητα

2. Ψηφιακή Μάθηση

- Ψηφιακή δημιουργικότητα
- Ψηφιακή κριτική χωρική σκέψη
- Συνδυαστικές δεξιότητες ψηφιακής τεχνολογίας επικοινωνίας και συνεργασίας

3. Δεξιότητες της τεχνολογίας

- Δεξιότητες δημιουργίας και διαμοιρασμού ψηφιακών δημιουργημάτων
- Δεξιότητες ανάλυσης και παραγωγής περιεχομένου σε ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα
- Δεξιότητες διεπιστημονικής και διαθεματικής χρήσης των νέων τεχνολογιών

6. Διδακτική/Εκπαιδευτική προσέγγιση

Προτείνεται η ομαδοσυνεργατική μάθηση, όπου οι μαθητές/τριες είναι χωρισμένοι σε ομάδες, αλληλεπιδρούν κι επικοινωνούν μεταξύ τους, ανταλλάσσουν ιδέες και αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη. Μαθαίνουν να εργάζονται αρμονικά σε ομάδες, ο/η κάθε μαθητής/τρια αναλαμβάνει ρόλους κι έτσι καλλιεργείται η υπευθυνότητα και η συνεργατικότητα. Η μάθηση οικοδομείται τόσο μέσα από

γνωστικές διεργασίες του κάθε παιδιού όσο και μέσω των αλληλεπιδράσεων σε επίπεδο ομάδας ή και σε επίπεδο ολομέλειας της τάξης. Ακόμη, προτείνεται οι ομάδες να είναι μικτής ικανότητας.

Πρόταση Διδακτικού Σεναρίου

Διαδραστικός Ψηφιακός Χάρτης με τίτλο «Μνημεία της Θεσσαλονίκης»

Ηλικιακή ομάδα/Τάξη εφαρμογής

Ε' Δημοτικού

Συνοπτική Περιγραφή Διδακτικού Σεναρίου

Το παρόν διδακτικό σενάριο είναι μία πρόταση αξιοποίησης της ψηφιακής πλατφόρμας διαδραστικών ψηφιακών χαρτών του ArcGIS Online (<https://www.arcgis.com/>) και εντάσσεται στον τομέα της «Παγκόσμιας και τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς» της ενότητας «Φροντίζω το Περιβάλλον». Το σενάριο έχει τίτλο «Τα μνημεία της Θεσσαλονίκης», τα οποία αποτυπώνονται στη δωρεάν διαδικτυακή ψηφιακή πλατφόρμα ArcGIS Online σε επάλληλα επίπεδα: μνημεία της ρωμαϊκής, της βυζαντινής και της οθωμανικής περιόδου. Παρουσιάζονται, επίσης, τα τείχη της Θεσσαλονίκης (τα σωζόμενα τμήματα, αλλά και τα κατεστραμμένα). Σε χωριστό επίπεδο, παρουσιάζονται τα μνημεία των παραπάνω ιστορικών περιόδων τα οποία είναι ενταγμένα στα μνημεία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ. Τέλος, παρουσιάζονται σημαντικοί χώροι συγκεκριμένης γειτονιάς ενός σχολείου.

Το κάθε μνημείο τοποθετείται στον ψηφιακό χάρτη δίνοντας τις βασικές πληροφορίες γι' αυτό, είτε μέσω σύντομου κειμένου είτε μέσω εξωτερικών συνδέσμων.

Οι μαθητές/τριες γνωρίζουν τα μνημεία της Θεσσαλονίκης σε κάθε ιστορική περίοδο, αξιοποιούν τις δυνατότητες που τους δίνει η ψηφιακή πλατφόρμα και δημιουργούν αντίστοιχους δικούς τους ψηφιακούς χάρτες. Όλα αυτά γίνονται σε ένα συνεργατικό πλαίσιο εργασίας κατά το οποίο οι μαθητές/τριες αναπτύσσουν ποικίλες δεξιότητες: ψηφιακές, αναζήτησης πληροφοριών, συνεργασίας, μεταγνώση.

Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές

Ιστορία -Τοπική Ιστορία, Γεωγραφία, ΤΠΕ

Σύνδεση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ)

Σύνδεση με την Ιστορία και την Γεωγραφία της Ε' τάξης και πιο συγκεκριμένα:

- Με την ενότητα της Ιστορίας «Τα ελληνορωμαϊκά χρόνια», όπου γίνεται σύνδεση της ρωμαϊκής κυριαρχίας στον ελλαδικό χώρο με τη δημιουργία του Γαλεριανού συγκροτήματος στη Θεσσαλονίκη.
- Με το κεφάλαιο της Ιστορίας «Η Θεσσαλονίκη γνωρίζει μεγάλη ακμή», όπου γίνεται αναφορά για τα βυζαντινά μνημεία και τις εκκλησίες της πόλης.
- Με την τοπική ιστορία, στο πλαίσιο της οποίας μπορεί να γίνει αναφορά για τα μνημεία της οθωμανικής περιόδου.
- Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού, Ενότητα Α: Οι χάρτες. Ένα εργαλείο για τη μελέτη του κόσμου.

Γενικός σκοπός

Οι μαθητές/τριες, μέσα από συνεργατικές διαδικασίες, να γνωρίσουν τα μνημεία της Θεσσαλονίκης κάθε ιστορικής περιόδου, αξιοποιώντας τις δυνατότητες της ψηφιακής πλατφόρμας γεωγραφικών χαρτών της ArcGIS Online (<https://www.arcgis.com/>). Να μπορούν, επίσης, να κατασκευάσουν αντίστοιχους ψηφιακούς χάρτες.

Επιμέρους στόχοι

α) γνωστικοί στόχοι

Οι μαθητές/τριες να:

- Γνωρίσουν, μέσω της παρουσίασης του εκπαιδευτικού, τις βασικές λειτουργίες της ψηφιακής πλατφόρμας ArcGIS Online
- Μάθουν να προσανατολίζονται, διαβάζουν και ερμηνεύουν τον χάρτη.
- Να αναγνωρίσουν τα σημαντικότερα μνημεία της Θεσσαλονίκης σε κάθε ιστορική περίοδο, να διακρίνουν και να ξεχωρίσουν τα μνημεία των διαφορετικών ιστορικών περιόδων

β) στόχοι δεξιοτήτων

Οι μαθητές/τριες να:

- Μπορούν να χειρίζονται τον ηλεκτρονικό υπολογιστή και την ψηφιακή πλατφόρμα ArcGIS Online
- Μπορούν να επιδεικνύουν και να παρουσιάζουν τα σημαντικότερα μνημεία της Θεσσαλονίκης πάνω στον ψηφιακό χάρτη ανά ιστορική περίοδο και να αξιοποιούν τις δυνατότητες της συγκεκριμένης ψηφιακής πλατφόρμας για την αναζήτηση πληροφοριών για κάθε μνημείο.

- Μπορούν να κατασκευάσουν αντίστοιχους χάρτες της πόλης τους ή της περιοχής τους.
- Μπορούν, αξιοποιώντας τις δυνατότητες της ψηφιακής πλατφόρμας, να δημιουργήσουν ιστορικές διαδρομές-περιπάτους γνωριμίας των μνημείων κάθε ιστορικής περιόδου.
- Επικοινωνούν και να συνεργάζονται μεταξύ τους ανταλλάσσοντας ιδέες και απόψεις.
- Αποκτήσουν δεξιότητες ενεργητικού ακροατή
- Αποκτήσουν μεταγνωστικές δεξιότητες μέσω της παρουσίασης των εργασιών των ομάδων τους.

γ) στόχοι στάσεων

Οι μαθητές/τριες να:

- Εκτιμήσουν την αξία των μνημείων όλων των ιστορικών περιόδων.
- Αναγνωρίζουν τη σημασία της κλίμακας του χάρτη
- Εργάζονται αρμονικά σε ομάδες

Εκπαιδευτικά λογισμικά και ΤΠΕ που αξιοποιούνται

ArcGIS Online, Βίντεο, Ιστοσελίδες

Υλικοτεχνική υποδομή

Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, βιντεοπροβολέας, σύνδεση στο διαδίκτυο, φύλλα εργασίας

Δεξιότητες μάθησης 21^{ου} αιώνα

Επικοινωνία, Συνεργασία, Κριτική σκέψη, Δημιουργικότητα

Ψηφιακή μάθηση 21^{ου} αιώνα:

Ψηφιακή δημιουργικότητα, Ψηφιακή κριτική σκέψη, Συνδυαστικές δεξιότητες ψηφιακής τεχνολογίας, επικοινωνίας και συνεργασίας

Δεξιότητες της τεχνολογίας

Δεξιότητες δημιουργίας και διαμοιρασμού ψηφιακών δημιουργημάτων, Δεξιότητες ανάλυσης και παραγωγής περιεχομένου σε ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα, Δεξιότητες διεπιστημονικής και διαθεματικής χρήσης των νέων τεχνολογιών

Επέκταση του διδακτικού σεναρίου (σύντομη πρόταση - διαφοροποίηση για άλλες τάξεις)

- Το προτεινόμενο διδακτικό σενάριο μπορεί να αξιοποιηθεί και από την Στ' Δημοτικού στο πλαίσιο της τοπικής ιστορίας, με περισσότερη ανάλυση, λόγω και του αντίστοιχου αναλυτικού προγράμματος, στα μνημεία της οθωμανικής περιόδου.
- Το σενάριο μπορεί, επίσης, να συνδυαστεί με την επιτόπια μελέτη των μνημείων και την υλοποίηση των ιστορικών περιπάτων-διαδρομών για μαθητές που κατοικούν στη Θεσσαλονίκη. Στην επιτόπια μελέτη, εάν είναι εφικτό, θα βοηθούσε η χρήση tablet ή και έξυπνου κινητού τηλεφώνου με γεωεντοπισμό.
- Παραλλαγή του σεναρίου μπορεί να θεωρηθεί η καταγραφή σε ψηφιακό χάρτη των πόλεων-αποικιών των Αρχαίων Ελλήνων. Υπάρχει αντίστοιχος χάρτης και μπορεί να χρησιμεύσει ως πηγή έμπνευσης για τους μαθητές.
- Τέλος, θα μπορούσε να γίνει σύνδεση του έργου της Εγνατίας οδού στη ρωμαϊκή ιστορική περίοδο, με τη σύγχρονη εποχή και την προβληματική που υπάρχει σχετικά με αρχαία στο σταθμό «Βενιζέλου» του μετρό Θεσσαλονίκης.

Δραστηριότητες Διδακτικού Σεναρίου

Δραστηριότητα 1

Χωρισμός ομάδων - αρμοδιότητες κάθε ομάδας

Προτεινόμενη χρονική διάρκεια

1 διδακτική ώρα

Περιγραφή δραστηριότητας

Στο πλαίσιο της Τοπικής Ιστορίας ή και των αντίστοιχων κεφαλαίων της Ιστορίας της Ε' τάξης, προτείνεται η μελέτη των μνημείων της Θεσσαλονίκης. Εφόσον δεν είναι γνωστή στους μαθητές/τριες η έννοια «μνημείο», μπορεί να γίνει μία αναφορά, ξεκινώντας με καταγισμό ιδεών από τους μαθητές. Αξιοποιούνται παραδείγματα από το κοντινό περιβάλλον των μαθητών/τριών και παρουσιάζεται ένας ορισμός της έννοιας από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα (<https://www.greek-language.gr/>)

Σ' αυτή την πρώτη δραστηριότητα ορίζεται η διαδικασία που θα ακολουθηθεί στο διδακτικό σενάριο, γίνεται ο χωρισμός των ομάδων και ορίζονται οι αρμοδιότητες της κάθε ομάδας:

Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε 5 ομάδες μικτής ικανότητας όπου καλούνται να μελετήσουν συγκεκριμένα μνημεία της πόλης: η πρώτη ομάδα τα τείχη της Θεσσαλονίκης, η δεύτερη τα μνημεία της ρωμαϊκής περιόδου, η τρίτη ομάδα τα μνημεία της βυζαντινής περιόδου (νότια της οδού Κασσάνδρου), η τέταρτη ομάδα τα

μνημεία της βυζαντινής περιόδου (βόρεια της οδού Κασσάνδρου) και τέλος, η πέμπτη ομάδα τα μνημεία της οθωμανικής περιόδου.

Πραγματοποιείται από τον/την εκπαιδευτικό σύντομη παρουσίαση της ψηφιακής πλατφόρμας ArcGIS Online και των λειτουργιών της με τη χρήση του υπολογιστή και του προβολέα.

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά το έργο της κάθε ομάδας, το οποίο θα υλοποιηθεί στις επόμενες δραστηριότητες: Η κάθε ομάδα θα μελετήσει τα μνημεία που ανέλαβε μέσα από την συγκεκριμένη ψηφιακή πλατφόρμα, ArcGIS Online και στη συνέχεια θα τα παρουσιάσει, στην υπόλοιπη τάξη.

Δραστηριότητα 2

Γνωριμία με τα μνημεία της Θεσσαλονίκης - εξοικείωση με την ψηφιακή πλατφόρμα

Προτεινόμενη χρονική διάρκεια

2 διδακτικές ώρες

Περιγραφή δραστηριότητας

Οι μαθητές/τριες μεταβαίνουν στο εργαστήριο πληροφορικής ή χρησιμοποιούν εντός της τάξης τους το φορητό εργαστήριο με τα λάπτοπ (εφόσον υπάρχει).

Η κάθε ομάδα έχει μπροστά της έναν Η/Υ με ανοιχτή την ιστοσελίδα του ArcGIS Online και συγκεκριμένα τον χάρτη: <https://arcg.is/OrHzySO> Οι μαθητές/τριες αρχικά, για μικρό χρονικό διάστημα περιηγούνται στον συγκεκριμένο χάρτη επιλέγοντας τα επάλληλα επίπεδα και βλέποντας τα διάφορα μνημεία. Στη συνέχεια, η κάθε ομάδα επιλέγει το επίπεδο του χάρτη που σχετίζεται με τα μνημεία που ανέλαβε, τα εντοπίζει στον χώρο και αναζητά τις απαραίτητες πληροφορίες μέσα από τους συνδέσμους. Ταυτόχρονα συμπληρώνει το 1^ο φύλλο εργασίας. Ειδικά για την πρώτη ομάδα, που παρουσιάζει τα τείχη της πόλης, η ομάδα συμπληρώνει το 2^ο φύλλο εργασίας. Στο τέλος αυτής της δραστηριότητας κάθε ομάδα προετοιμάζεται για την παρουσίαση των μνημείων στην υπόλοιπη τάξη με βάση τα φύλλα εργασίας και τον ψηφιακό χάρτη με τα μνημεία.

Δραστηριότητα 3

Παρουσίαση των μνημείων διαφορετικών περιόδων

Προτεινόμενη χρονική διάρκεια

1 διδακτική ώρα

Περιγραφή δραστηριότητας

Η κάθε ομάδα ορίζει τους εκπροσώπους της που θα παρουσιάσουν στην υπόλοιπη τάξη τα μνημεία που έχει αναλάβει: ορίζεται ο εισηγητής, που θα κάνει την προφορική παρουσίαση και ο χειριστής του ηλεκτρονικού υπολογιστή που θα αναλάβει το χειρισμό του χάρτη. Ακολουθεί συζήτηση και ερωτήσεις. Στο τέλος, γίνεται αναφορά για τη σημασία και αξία των μνημείων κάθε ιστορικής περιόδου.

Δραστηριότητα Αξιολόγησης

Κατασκευή - παρουσίαση ψηφιακού χάρτη

Προτεινόμενη χρονική διάρκεια

3 διδακτικές ώρες

Περιγραφή δραστηριότητας

Οι μαθητές/τριες αφού εξοικειώθηκαν με τη χρήση της συγκεκριμένης ψηφιακής πλατφόρμας ArcGIS Online, καλούνται σε μία δραστηριότητα εξάσκησης-αξιολόγησης να δημιουργήσουν οι ίδιοι έναν αντίστοιχο ψηφιακό χάρτη:

A. Εάν κατοικούν σε περιοχή άλλη, εκτός της Θεσσαλονίκης, καλούνται να δημιουργήσουν έναν αντίστοιχο ψηφιακό χάρτη των μνημείων ή σημαντικών κτιρίων της πόλης τους ή της περιοχής τους.

B. Εάν κατοικούν στη Θεσσαλονίκη, κάθε ομάδα καλείται να δημιουργήσει μία ιστορική διαδρομή – έναν ιστορικό περίπατο με βάση τα μνημεία που ανέλαβε να παρουσιάσει.

Στο τέλος γίνεται η παρουσίαση του χάρτη της κάθε ομάδας.

Η διάρκεια δημιουργίας του ψηφιακού χάρτη από τους/τις μαθητές/τριες είναι συνολικά 3 εργαστήρια (1 ωριαίο εργαστήριο ανά εβδομάδα, άρα 3 εβδομάδες συνολικά).

Βοηθητικά αρχεία για τη δραστηριότητα

«Οδηγός εκπαιδευτικού για εγγραφή στο λογισμικό ArcGIS Online και δημιουργία ψηφιακού διαδραστικού χάρτη»

«Οδηγός εκπαιδευτικού για τη δημιουργία πολλαπλών δωρεάν λογαριασμών στο Online λογισμικό ArcGIS Online»

«Οδηγός για τα παιδιά: Δημιουργία ψηφιακού διαδραστικού χάρτη»